

Відомості про авторів

ВДОВЕНКО Лариса Олександрівна – доктор економічних наук, завідувачка кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Вінницький національний аграрний університет (21008, м. Вінниця, вул. Сонячна, 3, e-mail: vdovenko_larisa@i.ua).

ТИТОВ Денис Васильович – доктор філософії з економіки, старший викладач кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Вінницький національний аграрний університет (21008, м. Вінниця, вул. Сонячна, 3, e-mail: dentitov823@gmail.com).

ГЕРАСИМЧУК Василь Григорович – аспірант третього року навчання кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Вінницький національний аграрний університет (21008, м. Вінниця, вул. Сонячна, 3, e-mail: v.herasim4uk@ukr.net).

VDOVENKO Larysa – Doctor of Economics Sciences, Head of the Department of Finance, Banking and Insurance, Vinnytsia National Agrarian University (21008, Vinnytsia, 3, Soniachna Str., e-mail: vdovenko_larisa@i.ua).

TITOV Denys – PhD of Economics, Senior Lecturer of the Department of Finance, Banking and Insurance, Vinnytsia National Agrarian University (21008, Vinnytsia, 3, Soniachna Str., e-mail: dentitov823@gmail.com).

HERASYMCHUK Vasyl – Postgraduate Student of the Third Year of Study of the Department of Finance, Banking and Insurance, Vinnytsia National Agrarian University (21008, Vinnytsia, 3, Soniachna Str., e-mail: v.herasim4uk@ukr.net).

УДК 340.13:3.073.53.338.23«364»(477)

DOI: 10.37128/2411-4413-2023-3-5

**ОСОБЛИВОСТІ
НОРМАТИВНО-
ПРАВОВОГО
РЕГУЛЮВАННЯ
ПУБЛІЧНИХ
ЗАКУПІВЕЛЬ В
УМОВАХ
ПРАВОВОГО
РЕЖИМУ
ВОЄННОГО СТАНУ
Й ПОВОЄННОГО
ВІДНОВЛЕННЯ
УКРАЇНИ**

ЗДИРКО Н.Г.,
*доктор економічних наук, професор,
в.о. директора навчально-наукового інституту
економіки та управління*

МУЛИК Т.О.,
*кандидат економічних наук, доцент,
завідувач кафедри аналізу та аудиту,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та
страхування*

МУЛИК Я.І.,
*кандидат економічних наук,
доцент кафедри обліку та оподаткування,
Вінницький національний аграрний університет
(м. Вінниця)*

У статті досліджено трансформацію законодавства про публічні й оборонні закупівлі у період дії воєнного стану в Україні. Здійснено аналіз оголошених публічних

закупівель в Україні протягом 2017–2022 років. Досліджено нормативно-правове регулювання сфери публічних закупівель і їхній вплив на підтримання обороноздатності країни, забезпечення споживачів необхідними товарами, роботами й послугами, заборону їхнього здійснення з окремими резидентами, виділення коштів постраждалим регіонам України тощо. Сформовано класифікацію нормативних актів, що регулюють питання здійснення публічних закупівель в умовах воєнного стану й розподілено їх на три групи: нормативно-правові акти вищої юридичної сили, що регулюють публічні закупівлі; нормативно-правові акти щодо введення воєнного стану і його правового режиму, а також нормативно-правові акти, що регулюють публічні закупівлі в умовах воєнного стану. Досліджено обсяги руйнувань і пошкоджень об'єктів за наслідками війни (житлові й адміністративні будівлі, культурні й релігійні споруди, дороги, мости, залізничні колії, заклади освіти, охорони здоров'я, дитячі садочки, об'єкти енергетики, торгівлі й агропромислового комплексу, транспортні засоби тощо). Встановлено, що публічні закупівлі будуть відігравати важливу роль у повоєнній відбудові країни, тому в наукових колах обговорюються питання щодо реформування їхньої системи у майбутньому в напрямі досягнення цілей сталого розвитку, спрощення порядку здійснення закупівель, подальшої адаптації вітчизняного законодавства до вимог Європейського Союзу (далі – ЄС), розвитку діджиталізації у цій сфері з врахуванням найпрогресивнішого світового досвіду публічних закупівель, що сприятиме модернізації національної економіки. Запропоновано шляхи розвитку нормативно-правового регулювання публічних закупівель в умовах повоєнного відновлення України.

Ключові слова: публічні закупівлі, оборонні закупівлі, замовники, регулювання публічних закупівель, воєнний стан, післявоєнне відновлення.

Табл.: 1. Рис.: 5. Літ.: 22.

SPECIFICS OF LEGISLATIVE REGULATION OF PUBLIC PROCUREMENT UNDER THE LEGAL REGIME OF MARTIAL LAW AND POST-WAR RECONSTRUCTION OF UKRAINE

ZDYRKO Nataliya,
*Doctor of Economic Sciences, Associate Professor,
Acting Director of the Educational and Scientific Institute
of Economics and Management*

MULYK Tetiana,
*Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Head of the Analysis and Audit Department,
Associate Professor of the Department of Finance, Banking and Insurance*

MULYK Yaroslavna,
*Candidate of Economic Sciences,
Associate Professor of the Department
of Accounting and Taxation,
Vinnytsia National Agrarian University
(Vinnytsia)*

The article examines the transformation of legislation on public and defense procurement during the period of martial law in Ukraine. An analysis of announced public procurements in Ukraine during 2017-2022 was carried out. The regulatory and legal regulation of the sphere of public procurement and its impact on ensuring the country's defense capability, providing consumers with the necessary goods, works and services, prohibiting their implementation with individual residents, allocating funds to the affected regions of Ukraine, etc. have been studied. A

classification of normative acts regulating the issue of public procurement under martial law was formed and they were divided into three groups: regulations of higher legal force governing public procurement; regulations on the introduction of martial law and its legal regime; and regulations governing public procurement under martial law. The volume of destruction and damage to objects as a result of the war (residential and administrative buildings, cultural and religious buildings, roads, bridges, railways, educational and healthcare institutions, kindergartens, energy, trade and agricultural facilities, vehicles, etc.) was studied. It has been established that public procurement will play an important role in the post-war reconstruction of the country, and therefore, the scientific community is discussing the issues of reforming its system in the future in order to achieve the goals of sustainable development, simplifying the procurement procedure, further adaptation of national legislation to the requirements of the European Union, and development of digitalization in this area, taking into account the most advanced world experience in public procurement, which will contribute to the modernization of the national economy. Ways of the development of regulatory and legal regulation of public procurement in the conditions of post-war reconstruction of Ukraine are proposed.

Key words: public procurement, defense procurement, customers, regulation of public procurement, martial law, post-war recovery.

Tabl.: 1. Fig.: 5. Ref.: 22.

Постановка проблеми. Із запровадженням воєнного стану в Україні, суттєві зміни відбулись у нормативно-правовому регулюванні й організації процедур публічних й оборонних закупівель. Постає ряд питань щодо роботи у галузі закупівель, процедур здійснення річних і вже розпочатих закупівель, спрощення закупівель, забезпечення швидкості придбання необхідних товарів, робіт і послуг, а також конфіденційності інформації, роботи АМКУ тощо.

Важливості й актуальності набувають також питання щодо проведення реформи публічних закупівель у повоєнний період, а саме – адаптація українського законодавства до вимог ЄС, спрощення процедур здійснювання публічних закупівель, їхнє стратегічне використання для досягнення певних цілей державної політики, а також використання digital-інновацій у цій сфері. Виняткову увагу науковці й експерти приділяють стратегічному застосуванню публічних закупівель, його нормативно-правовому забезпеченню, адже саме це має бути основою післявоєнної відбудови України.

Отже, з метою задоволення невідкладних потреб і полегшення процедур реалізації публічних закупівель аби ефективно протистояти ворогу було прийнято ряд регулюючих документів, що потребують розгляду й систематизації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням формування вітчизняного механізму публічних закупівель, їхнього аудиту й аналізу, впливу й значенню у зміцненні державної економічної спроможності, присвячено праці таких вчених як: В. Базилевича, М. Бондаря, С. Бардаша, І. Басанцова, О. Василика, І. Дрозд, Г. Калетніка [3; 4], О. Крітенко, В. Міняйло, В. Морозова, І. Парасій-Вергуненко, Я. Петруненко, М. Письменної, О. Рожко й інших.

Аналіз публікацій підтверджує також систематичну зацікавленість вчених до питань нормативного-правового регулювання публічних й оборонних закупівель, зокрема, такими дослідженнями займались: С. Вавженчук, І. Влялько, М. Кожух, О. Курепіна, В. Малолітнева [22], М. Остап'юк, Н. Пацурія, В. Повидиш, М. Присяжнюк, Н. Цибульник, О. Юдіцький та інші.

Однак існуючі дослідження із загальними підходами й сформованими позиціями виявились малоприйнятними для системи публічних й оборонних

закупівель, яка зазнає систематичних змін і перетворень, а особливо в умовах воєнного стану в країні.

Формулювання цілей статті. Метою статті є дослідження особливостей нормативно-правового регулювання публічних закупівель в умовах правового режиму воєнного стану й повоєнного відновлення України.

Виклад основного матеріалу дослідження. У наших попередніх дослідженнях ми наголошували на тому, що поміж важливих проблем економічного розвитку країни особливу нішу займають питання поліпшення ефективності використання державних ресурсів для забезпечення стійкого розвитку національної економіки і її безпеки. Одним з методів державного регулювання національної економіки є функціонування публічних закупівель [1, с. 177].

Публічні закупівлі вважаються інструментом, що посилює звітність і прозорість у сфері публічного управління та адміністрування, понижуює рівень корупції під час здійснення закупівель і поліпшує бізнес-клімат у державі [2].

Вони нероздільно пов'язані з використанням публічних ресурсів, що містять публічні кошти (бюджетні кошти й власні кошти державних / комунальних підприємств, установ, організацій) і придбані предмети закупівель [3, с. 5].

Публічні закупівлі – це сукупність відносин між учасниками й замовниками щодо прозорих закупівель новітніх товарів, робіт, послуг відповідно до річного плану, з дотриманням принципів максимальної економії та ефективності в умовах рівності й чесної конкуренції [4, с. 82].

Нині кількість оголошених публічних закупівель в Україні стрімко зростає (рис. 1) за винятком 2022 року, коли 24.02.2022 р. Указом Президента «Про введення воєнного стану в Україні» [5] було запроваджено воєнний стан.

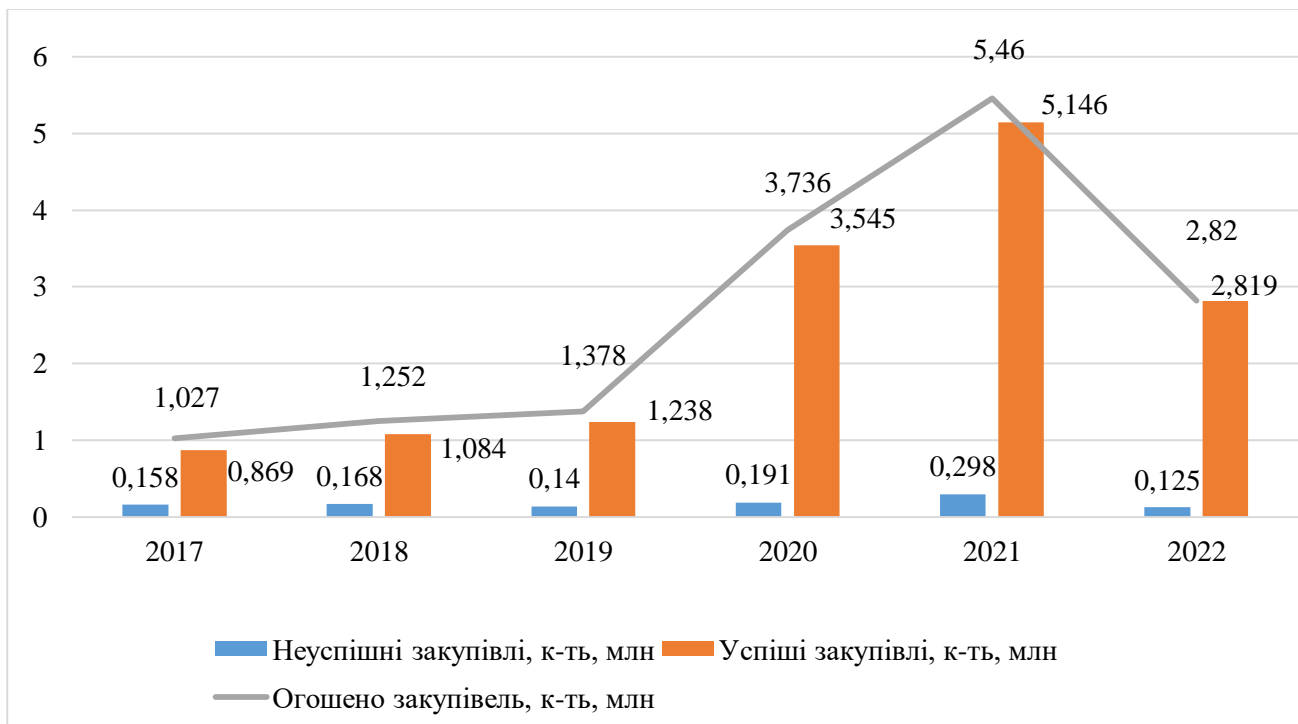

Рис. 1. Кількість оголошених, успішних і неуспішних публічних закупівель в Україні протягом 2017–2022 років, млн одиниць

Джерело: сформовано авторами за даними [6; 7]

Важливу роль у сфері публічних закупівель відіграє належне нормативно-правове регулювання їхнього ринку, воно має сприяти стимулюванню загального економічного розвитку, забезпеченню обороноздатності країни й спонукати до формування стійких ринків збуту товарів, робіт і послуг з метою задоволення різних суспільних потреб, які супроводжуються, останнім часом, докорінними змінами внаслідок глобальної пандемії COVID-19 і збройної агресії проти України.

Відносини з реалізації таких закупівель у нашій країні регулюються, перш за все, Законом України «Про публічні закупівлі» від 25.12.2015 р. № 922-VIII, який визначає правові й економічні засади здійснення закупівель товарів, робіт і послуг для забезпечення потреб держави, територіальних громад й об'єднаних територіальних громад [8].

Крім того, в умовах воєнного стану, певні питання врегульовані ст. 64 Конституції України [9], якою передбачено, що в умовах воєнного або надзвичайного стану можуть встановлюватися окремі обмеження прав і свобод із зазначенням строку дії цих обмежень, також Законом України «Про правовий режим воєнного стану» ст. 12-1 [10], щодо діяльності Кабінету Міністрів України (далі – КМУ) в умовах воєнного стану й ст. 4 Закону України «Про оборонні закупівлі» [11] щодо повноважень КМУ у сфері оборонних закупівель.

Після початку військової агресії було очевидним, що нормативно-правові акти, які регулюють публічні закупівлі, не враховують специфіку їхнього проведення у надзвичайних умовах. Із цієї причини Уряд України прийняв рішення розробити й впровадити нормативні документи для регулювання процедур закупівель під час воєнного стану. Таким документом стала Постанова КМУ № 169 «Деякі питання здійснення оборонних та публічних закупівель товарів, робіт і послуг в умовах воєнного стану» від 28.02.2022 р. [12], до якої постійно вносились зміни, зумовлені ходом воєнних дій у країні. Згідно з нею було дозволено замовникам здійснювати закупівлі без використання процедур закупівель і спрощених закупівель, що передбачені законами України «Про публічні закупівлі» і «Про оборонні закупівлі». Це стосувалось лише окремо визначених категорій замовників (наприклад, Міністерство оборони України, Національна поліція України, Служба безпеки України, тощо). Дія Постанови КМУ № 169 охоплювала закупівлі, які згідно із Законом України «Про публічні закупівлі» повинні були проводитись за допомогою здійснення процедур закупівель / спрощених закупівель, вартість яких дорівнює або перевищує 50 тис. грн. Закупівлі ж за нижчою вартістю товарів, робіт і послуг, мали провадитись замовниками за допомогою укладення «прямих» договорів або ж використання електронного каталогу (Prozorro Market) [12].

Постановою КМУ № 169 [12] було дозволено також проводити закупівлі медичного спрямування, утім перелік лікарських засобів, медичних виробів мав бути передбачений певною угодою, укладеною особою, уповноваженою на здійснення закупівель у сфері охорони здоров'я. Такі умови були врегульовані прийнятою Постановою КМУ від 07.03.2022 р. № 216 «Деякі питання закупівлі

лікарських засобів, медичних виробів та допоміжних засобів до них» [13].

Однак, Постанова КМУ № 169 втратила чинність на підставі Постанови КМУ № 1178 від 12.10.2022 р. «Про затвердження особливостей здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених Законом України «Про публічні закупівлі»», на період дії правового режиму воєнного стану в Україні й протягом 90 днів з дня його припинення або скасування» [14] (далі – Особливості), якою затверджено особливості щодо порядку й умов здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених Законом України «Про публічні закупівлі», із забезпеченням захищеності таких замовників від воєнних загроз на період дії правового режиму воєнного стану в Україні й протягом 90 днів з дня його припинення або скасування.

Потрібно зазначити, що Постановою КМУ № 1178, порівняно з Постановою КМУ № 169, було передбачено ряд суттєвих змін стосовно нормативно-правового регулювання публічних закупівель, що зображено на рис. 2.

Рис. 2. Зміни щодо здійснення публічних закупівель в Україні, передбачені Постановою КМУ № 1178 «Про затвердження особливостей здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених Законом України «Про публічні закупівлі»», на період дії правового режиму воєнного стану в Україні й протягом 90 днів з дня його припинення або скасування» від 12.10.2022 р.

Джерело: сформовано авторами на основі [14]

Отже, наразі централізовані закупівельні організації здійснюють в інтересах замовників процедури закупівель, а саме: відкриті торги відповідно до Особливостей [14], закупівлі за рамковими угодами відповідно до умов, врегульованих Законом України «Про публічні закупівлі» [8], а також можуть генерувати й супроводжувати електронний каталог згідно з Постановою КМУ «Про затвердження Порядку формування та використання електронного каталогу» [15].

Прийняті нормативно-правові акти у сфері публічних закупівель також стосувались операцій щодо ліквідації наслідків бойових дій і відновлення інфраструктури населених пунктів, а також реалізації заходів для пошуку осіб, зниклих безвісти, репатріації і повернення безвісти зниклих.

Так, було визначено, що закупівлі щодо ліквідації наслідків бойових дій та відновлення постраждалої інфраструктури населених пунктів, здійснюються, як правило, розпорядниками бюджетних коштів без застосування процедур закупівель / спрощених закупівель, за рахунок коштів резервного фонду Державного бюджету України, згідно із Законом України «Про публічні закупівлі» [8], Особливостей [14], розпорядження КМУ від 10.04.2022 р. № 280 «Про виділення коштів з резервного фонду державного бюджету» [17] й інших розпоряджень КМУ щодо виділення коштів постраждалим регіонам.

Визначено також, що публічні закупівлі щодо реалізації заходів для пошуку осіб, зниклих безвісти за виняткових обставин, репатріації і повернення безвісти зниклих (військових, цивільних), що проводяться Міністерством реінтеграції та державними підприємствами, а також закупівлі для забезпечення виконання завдань, покладених на Державне управління справами, в умовах правового режиму воєнного стану здійснюються без застосування процедур закупівель чи спрощених закупівель, згідно із Законом України «Про публічні закупівлі» [8] й Особливостей [14].

Важливу роль у сфері публічних закупівель відіграла Постанова КМУ № 1275 «Про затвердження особливостей здійснення оборонних закупівель на період дії правового режиму воєнного стану», яка була прийнята 11.11.2022 р. [19]. Нею було врегульовано порядок й умови здійснення оборонних закупівель для державних замовників у сфері оборони, служб державного замовника, а також військових частин, організацій (установ, закладів), що уповноважуються рішенням державного замовника у сфері оборони на здійснення закупівель й укладення державних контрактів, із забезпеченням захищеності державних замовників від воєнних загроз на період дії правового режиму воєнного стану. Даною постановою було дозволено до 31.12.2022 р. державним замовникам здійснювати закупівлі товарів, визначених у додатку до особливостей, затверджених цією постановою, без застосування процедур закупівель / спрощених закупівель, визначених Законами України «Про оборонні закупівлі» й «Про публічні закупівлі».

Певні рішення у сфері публічних закупівель під час воєнного стану стосувались діяльності АМКУ, а саме: рішення, що були прийняті Розпорядженням АМКУ «Про деякі питання організації діяльності Антимонопольного комітету України в умовах воєнного стану» [20]. Ним визначено, що до припинення чи скасування воєнного стану зупинити розгляд

скарг про порушення законодавства у сфері публічних закупівель, поданих до АМКУ як до органу оскарження, і рішення, за якими не були прийняті станом на 25 лютого 2022 р., а також зупинено розміщення в Електронній системі закупівель (далі – ЕСЗ) рішень щодо скарг про порушення законодавства у сфері публічних закупівель, поданих до АМКУ й інформація, щодо яких не була розміщена в ЕСЗ станом на 25 лютого 2022 року. Проте, вже з квітня 2022 року робота з оскарження дій в сфері закупівель була відновлена.

Нині оскарження відкритих торгів у сфері публічних закупівель здійснюється переважно згідно із ст. 18 Закону України «Про публічні закупівлі» [8] і з урахуванням Особливостей [14].

Зокрема визначено, що скарга подається суб'єктом оскарження до органу оскарження у формі електронного документа через ЕСЗ. За оскаржень умови тендерної документації, разом зі скаргою має бути завантажено документальне підтвердження. За подачі скарги справляється плата через ЕСЗ. Скарга може подаватися з моменту оголошення закупівлі, але не пізніше, ніж за 4 дні до кінцевої дати подання пропозицій (рис. 3). Разом із тим враховуються також обставини, що пов'язані з веденням і наслідками бойових дій.

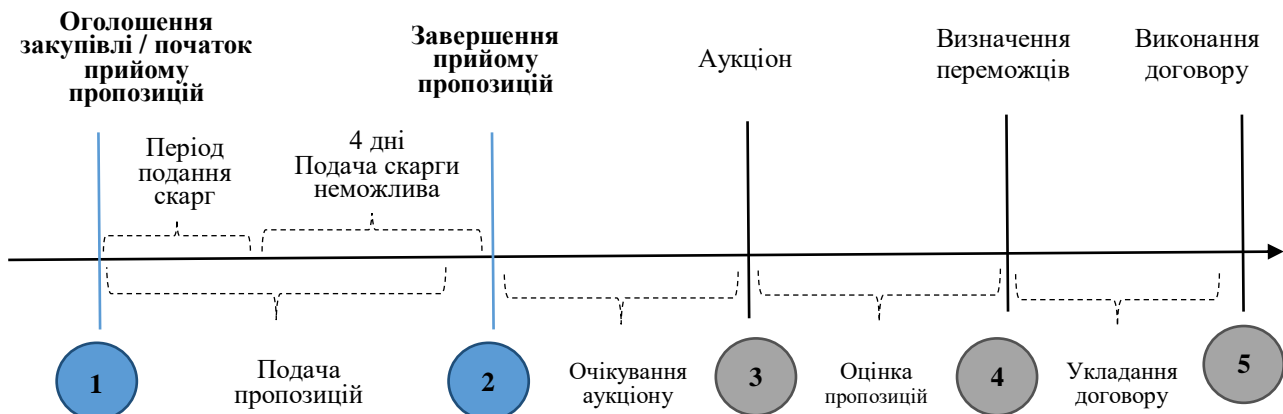

Рис. 3. Процедура оскарження результатів розгляду пропозицій у сфері публічних закупівель в Україні

Джерело: [18]

Отже, за результатами досліджень, було сформовано класифікацію нормативних актів, що регулюють питання здійснення публічних закупівель в умовах воєнного стану, яку представлено на рис. 4.

Оцінка наведених нормативно-правих актів дає підстави стверджувати, що у період дії воєнного стану вони забезпечують право замовників використовувати достатньо гнучкий порядок забезпечення необхідними товарами, роботами й послугами, зокрема, забезпечення швидкості їхнього придбання, спрощення процедури придбання, збереження конфіденційності інформації тощо; їхня захищеність від воєнних загроз на період дії правового режиму воєнного стану в Україні й протягом 90 днів його припинення або скасування; заборону замовникам здійснювати публічні закупівлі у резидентів російської федерації та республіки білорусь; виділення коштів постраждалим регіонам з резервного фонду державного бюджету; призупинення на певний період розгляду скарг про порушення законодавства у сфері публічних закупівель, поданих до АМКУ, і, звичайно, враховують національні інтереси безпеки країни.

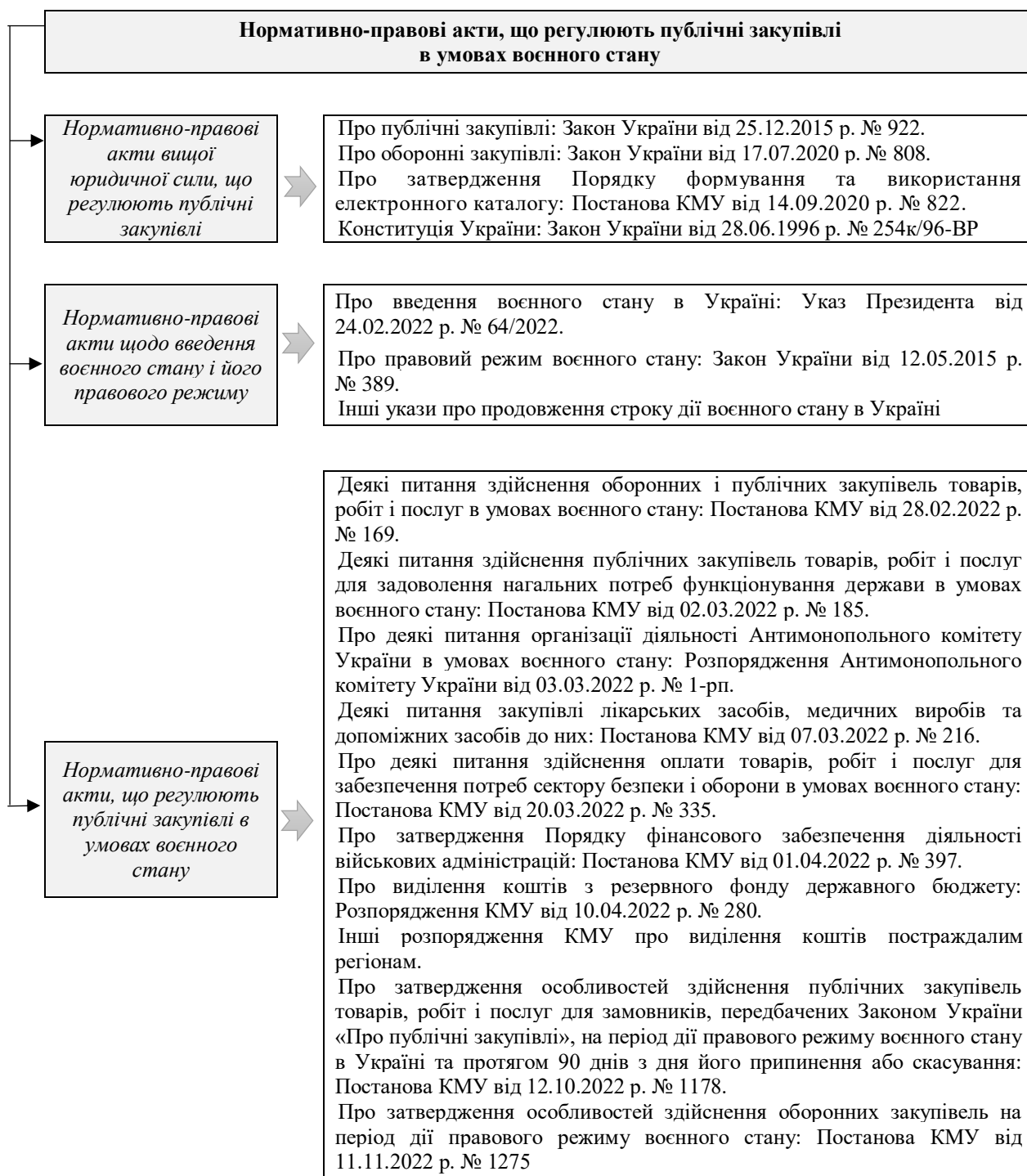

Рис. 4. Перелік нормативних актів, що регулюють питання здійснення публічних закупівель в умовах воєнного стану в Україні

Джерело: сформовано авторами за результатами досліджень

Експерти стверджують, що зважаючи на обсяги руйнувань і пошкоджень об'єктів інфраструктури України за період військової агресії, саме публічні закупівлі будуть відігравати важливу роль у рамках масштабної післявоєнної відбудови країни.

Нижче представимо дані Київської школи економіки щодо загальної оцінки збитків інфраструктури України, від червня 2022 р. до червня 2023 р. (табл. 1).

Загальна оцінка збитків інфраструктури України за галузями, від червня 2022 р. до червня 2023 р., млрд дол. США

Тип майна	Прямі витрати, млрд дол. США станом на:		Відхилення, (+,-)
	червень 2022 р.	червень 2023 р.	
Житлові будівлі	50,5	55,9	5,4
Інфраструктура	35,3	36,6	1,3
Активи підприємств, промисловість	9,9	11,4	1,5
Освіта	7,0	9,7	2,7
Енергетика	3,6	8,8	5,2
Агропромисловий комплекс і земельні ресурси	6,6	8,7	2,1
Лісовий фонд*	x	4,5	x
Транспортні засоби	2,7	3,1	0,4
Охорона здоров'я	1,6	2,8	1,2
Житлово-комунальне господарство	2,3	2,7	0,4
Торгівля	2,4	2,6	0,2
Культура, туризм, спорт	2,0	2,4	0,4
Адміністративні будівлі	0,8	0,5	-0,3
Цифрова інфраструктура	0,1	0,5	0,4
Соціальна сфера	0,2	0,2	0
Фінансовий сектор**	1,5	X	x
Разом	126,5	150,4	23,9

* загальна оцінка збитків у лісовому фонді у червні 2022 р. не відображалась;

** загальна оцінка збитків у фінансовому секторі в червні 2023 р. не відображалась;

Джерело: побудовано авторами на основі [21]

Як бачимо, за рік, загальна оцінка збитків, завданих інфраструктурі України, зросла на 23,9 млрд дол. США. Так, станом на червень 2023 р. загальна сума збитків, завдана інфраструктурі України через війну, оцінюється у межах 150,4 млрд дол. США Найбільше таких збитків зазнали об'єкти житлового фонду (55,9 млн дол. США) – це близько 167,2 тис. будівель, з них 147,8 тис. – приватні будинки; 19,1 тис. – багатоквартирні, 0,35 тис. – гуртожитки [21].

На другому місці за сумою збитків стоїть сфера інфраструктури (транспортна інфраструктура, дорожнє господарство, залізнична інфраструктура, а також авіаційна галузь і портова галузь) – 36,6 млрд дол. США. З початку бойових дій в Україні було пошкоджено 19 аеропортів і цивільних аеродромів, щонайменше 126 залізничних вокзалів і станцій. Наслідком підриву Каховської ГЕС стали також пошкодження портових терміналів, розміщених на правому й лівому берегах Дніпра і затоплення доріг Херсонської області [21].

Втрати активів бізнесу оцінюються на рівні 11,4 млрд дол. США. Від початку війни пошкоджено або зруйновано щонайменше 426 великих і середніх приватних підприємств і держкомпаній. Кількість зруйнованих підприємств може бути суттєво вищою, оскільки наразі немає інформації про об'єкти на тимчасово окупованих територіях [21].

Суттєвих пошкоджень також зазнали об'єкти освіти, енергетики, агропромислового комплексу й земельних ресурсів тощо.

Загалом, необхідно зазначити, що з початку війни загальна сума завданих збитків від руйнувань і пошкоджень інфраструктурі України через масовані атаки, обстріли й ведення бойових дій, постійно зростає (рис. 5).

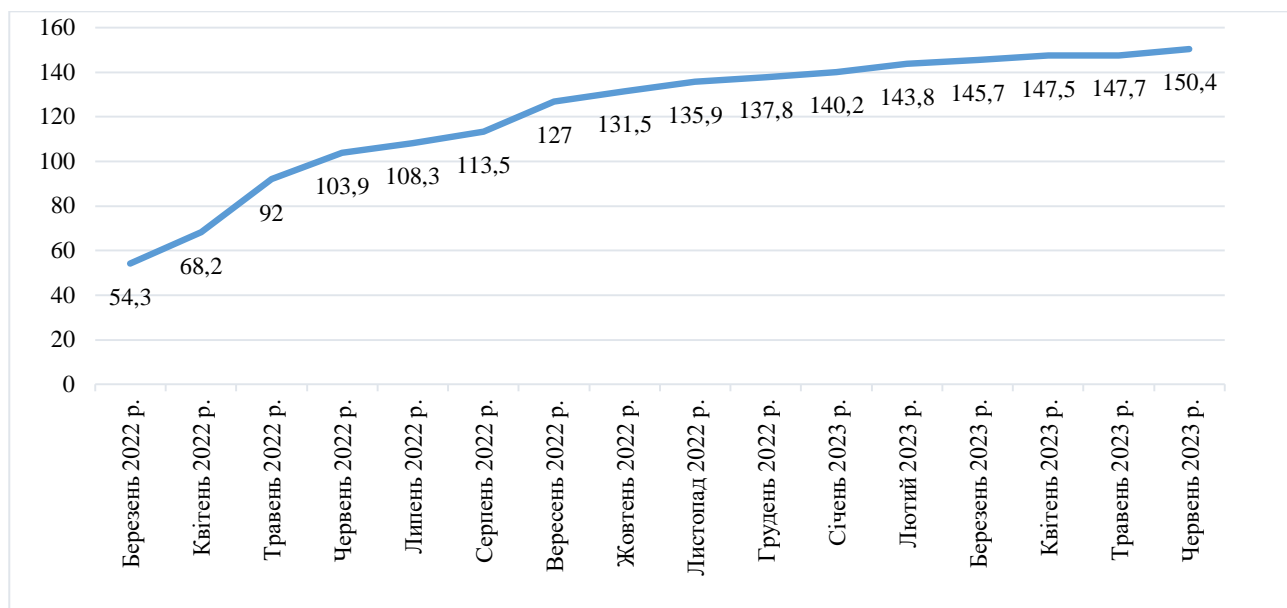

Рис. 5. Динаміка сукупної вартості оцінки прямих втрат економіки України з початку повномасштабної військової агресії, млрд дол. США
Джерело: сформовано авторами за даними [21]

Враховуючи вищевикладене і те, що публічні закупівлі будуть відігравати важливу роль у відбудові країни, ми підтримуємо науковців, які вважають, що необхідно здійснювати реформу системи публічних закупівель. Зокрема, пропонуються такі напрями:

1) спрощення порядку здійснення закупівель (скорочення строків, підвищення порогових показників, за досягнення яких застосовуються вимоги закону та інші);

2) подальша діджиталізація публічних закупівель в Україні (запровадження електронного інвойсування, смарт-контрактів тощо);

3) подальша адаптація вітчизняного законодавства до вимог ЄС у сфері публічних закупівель (створення умов для реалізації закупівель для розвитку інновацій, захисту ринку публічних закупівель й інші);

4) стратегічне використання публічних закупівель для досягнення відповідних цілей за різними напрямами державної політики (охорона навколишнього середовища, соціальний захист та інші) [22].

Отже, зважаючи на загальні тенденції розвитку суспільства й потреби економіки України у повоєнному відновленні, вважаємо, що нормативно-правове забезпечення публічних закупівель має розвиватися у напрямках: відкритості й прозорості, тобто публікації усіх інформаційних матеріалів онлайн і доступу до них; розвитку електронних систем закупівель, що забезпечуватиме швидкість і зменшення корупційних ризиків; розвитку систем контролю та моніторингу за проведенням закупівель для запобігання корупції, порушень і шахрайств; розвитку інновацій через стимулювання участі малих і середніх підприємств, стартапів й інноваційних компаній у тендерах; запровадження механізмів і стимулів для залучення більшої кількості постачальників і забезпечення справедливої конкуренції; ефективного використання бюджетних коштів для забезпечення їхнього раціонального

використання через впровадження стратегій зниження витрат і врахування ціноутворення на ринку. Загалом, розвиток нормативно-правового забезпечення публічних закупівель має бути спрямований на забезпечення максимальної ефективності й прозорості цього процесу, щоб він відповідав потребам сучасного суспільства й сприяв відновленню та розвитку післявоєнної відбудови України.

Висновки. Дослідження особливостей нормативно-правового регулювання публічних закупівель в умовах правового режиму воєнного стану й повоєнного відновлення України дозволяє зробити висновки.

1. Законодавство України в сфері публічних закупівель в умовах воєнного стану потребує спеціальних норм, спрямованих на забезпечення обороноздатності, захищеності від воєнних загроз, спрощення закупівель, підтримку постраждалим регіонам, заборону здійснення закупівель з країною-агресором тощо, чим пояснюється прийняття ряду нормативних актів у цей період.

2. В умовах дії воєнного стану можуть виникати корупційні ризики й нецільове використання ресурсів, тому важливо підсилити контроль у цей період і забезпечити дотримання законності у сфері публічних закупівель.

3. Нормативно-правове регулювання публічних закупівель має бути готовим адаптуватися до специфічних умов воєнного стану, зокрема необхідність швидких рішень і забезпечення безпеки постачальників.

4. Під час дії воєнного стану й повоєнного відновлення України важливо забезпечити, щоб публічні закупівлі були спрямовані на максимальну ефективність і прозорість цього процесу, служили інтересам держави, її безпеці й економічному відновленню.

Список використаних джерел

1. Мулик Т.О., Томчук О.Ф., Мулик Я.І. Аналітичні інструменти для контролю та моніторингу публічних закупівель. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2020. № 3 (53). С. 173-192. DOI: 10.37128/2411-4413-2020-3-13

2. Мулик Т.О., Зdirko Н.Г. Методичний інструментарій аналізу публічних закупівель. *Ефективна економіка*. 2020. № 3. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=7727>. DOI: 10.32702/2307-2105-2020.3.68

3. Калетнік Г.М., Зdirko Н.Г. Державний аудит та аналіз економічних, енергетичних та екологічних складових публічних закупівель: монографія. Київ: Центр учбової літератури, 2021. 420 с.

4. Kaletnik H., Zdyrko N. Public procurement in Ukraine as a state governance instrument: evaluation, control, improvement. *Economic Annals-XXI*. 2019. № 179 (9-10). P. 80-90. DOI: <https://doi.org/10.21003/ea.V179-07>

5. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24.02.2022 р. № 64/2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text> (дата звернення: 21.08.2023).

6. Звіт про результати аналізу щорічного звіту Міністерства економіки

України, що містить аналіз функціонування системи публічних закупівель (щодо кількісних і вартісних показників закупівель у розрізі процедур і предметів закупівель, рівня конкуренції, кількості скарг) та узагальнену інформацію про результати здійснення контролю у сфері закупівель. URL: http://rp.gov.ua/upload-files/Activity/Collegium/2022/23-7_2022/Zvit_23-7_2022.pdf (дата звернення: 26.08.2023).

7. Публічний модуль аналітики. URL: <https://bi.prozorro.org/sense/app/2595af2b-985f-4771-aa36-2133e1f89df0/sheet/HbXjQep/state/analysis> (дата звернення: 20.08.2023).

8. Про публічні закупівлі: Закон України від 25.12.2015 р. № 922-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19#Text> (дата звернення: 26.08.2023).

9. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 26.08.2023).

10. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 р. № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (дата звернення: 26.08.2023).

11. Про оборонні закупівлі: Закон України від 17.07.2020 р. № 808-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/808-20#Text> (дата звернення: 26.08.2023).

12. Деякі питання здійснення оборонних та публічних закупівель товарів, робіт і послуг в умовах воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України від 28.02.2022 р. № 169. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/169-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення: 27.08.2023).

13. Деякі питання закупівлі лікарських засобів, медичних виробів та допоміжних засобів до них: Постанова Кабінету Міністрів України від 07.03.2022 р. № 216. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/216-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення: 27.08.2023).

14. Про затвердження особливостей здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених Законом України «Про публічні закупівлі», на період дії правового режиму воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування: Постанови Кабінету Міністрів України від 12.10.2022 р. № 1178. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1178-2022-%D0%BF#n16> (дата звернення: 27.08.2023).

15. Про затвердження Порядку формування та використання електронного каталогу: Постанова Кабінету Міністрів України від 14.09.2020 р. № 822. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/822-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 20.08.2023).

16. Деякі питання здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для задоволення нагальних потреб функціонування держави в умовах воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України від 02.03.2022 р. № 185. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/185-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення: 27.05.2023).

17. Про виділення коштів з резервного фонду державного бюджету: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 10.04.2022 р. № 280. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-vidilennya-koshtiv-z-rezervnogo-fondu-derzhavnogo-byudzhetu-280-> (дата звернення: 18.08.2023).

18. Особливості оскарження закупівель в Прозорро. URL: <https://infobox.prozorro.org/articles/oskarzhennya-pri-zdiysnenni-ponadporogovih-zakupivel> (дата звернення: 18.08.2023).

19. Про затвердження особливостей здійснення оборонних закупівель на період дії правового режиму воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України від 11.11.2022 р. № 1275. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1275-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення: 27.08.2023).

20. Про деякі питання організації діяльності Антимонопольного комітету України в умовах воєнного стану: Розпорядження Антимонопольного комітету України від 03.03.2022 р. № 1-рп. URL: <https://amcu.gov.ua/news/rozporyadzhennya-pro-deyaki-pitannya-organizatsiyi-diyalnosti-antimonopolnogo-komitetu-ukrayini-v-umovah-voennogo-stanu> (дата звернення: 27.08.2023).

21. Загальна сума прямих збитків, завдана інфраструктурі України через війну, за підсумками червня 2023 року перевищила \$150 млрд. URL: <https://kse.ua/ua/about-the-school/news/zagalna-suma-pryamih-zbitkiv-zavdana-infrastrukturi-ukrayini-cherez-viynu-za-pidsumkami-cheravnya-2023-roku-perevishhila-150-mlrd/> (дата звернення: 27.08.2023).

22. Малолітнева В.К. Особливості правового регулювання публічних закупівель в умовах воєнного стану та післявоєнного періоду. URL: <http://visnyk-nanu.org.ua/ojs/index.php/v/article/view/1450> (дата звернення: 28.08.2023).

References

1. Mulyk, T.O., Tomchuk, O.F., & Mulyk, Ya.I. (2020). Analitichni instrumenty dlia kontroliu ta monitorynhu publichnykh zakupivel [Analytical tools for control and monitoring of public procurement]. *Ekonomika, finansy, menedzhment: aktualni pytannia nauky i praktyky – Economy, finances, management: topical issues of science and practical activity*, 3 (53), 173-192. DOI: 10.37128/2411-4413-2020-3-13 [in Ukrainian].

2. Mulyk, T.O., & Zdyrko, N.H. (2020). Methodychnyi instrumentarii analizu publichnykh zakupivel [Methodical toolkit of public procurement analysis]. *Efektivna ekonomika – Efficient economy*, 3. Retrieved from: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7727>. DOI: 10.32702/2307-2105-2020.3.68 [in Ukrainian].

3. Kaletnik, G.M., & Zdyrko, N.H. (2021). *Derzhavnyi audyt ta analiz ekonomichnykh, enerhetychnykh ta ekolohichnykh skladovykh publichnykh zakupivel [State audit and analysis of economic, energy and environmental components of public procurement]*. Kyiv: Tsentр uchbovovoi literatury [in Ukrainian].

4. Kaletnik, G., & Zdyrko, N. (2019). Public procurement in Ukraine as a state

governance instrument: evaluation, control, improvement. *Economic Annals-XXI*, 179 (9-10), 80-90. DOI: <https://doi.org/10.21003/ea.V179-07> [in English].

5. Pro vvedennia voiennoho stanu v Ukraini: Ukaz Prezydenta Ukrainy № 64/2022 [On the introduction of martial law in Ukraine: Decree of the President of Ukraine]. (2022, February 24). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text> [in Ukrainian].

6. Zvit pro rezultaty analizu shchorichnoho zvituv Ministerstva ekonomiky Ukrainy, shcho mistyt analiz funktsionuvannia systemy publichnykh zakupivel (shchodo kilkisnykh i vartisnykh pokaznykiv zakupivel u rozrizi protsedur i predmetiv zakupivel, rivnia konkurentsii, kilkosti skarh) ta uzahalnenu informatsiiu pro rezultaty zdiisnennia kontroliu u sferi zakupivel [Report on the results of the analysis of the annual report of the Ministry of Economy of Ukraine, which contains an analysis of the functioning of the public procurement system (regarding the quantitative and value indicators of procurement in terms of procedures and procurement items, the level of competition, the number of complaints) and generalized information on the results of control in the field of procurement]. *rp.gov.ua*. Retrieved from: http://rp.gov.ua/upload-files/Activity/Collegium/2022/23-7_2022/Zvit_23-7_2022.pdf [in Ukrainian].

7. Publichnyi modul analityky [Public analytics module]. *bi.prozorro.org*. Retrieved from: <https://bi.prozorro.org/sense/app/2595af2b-985f-4771-aa36-2133e1f89df0/sheet/HbXjQep/state/analysis> [in Ukrainian].

8. Pro publichni zakupivli: Zakon Ukrainy № 922-VIII [On public procurement: Law of Ukraine № 922-VIII]. (2015, December 25). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19#Text> [in Ukrainian].

9. Konstytutsiia Ukrainy: Zakon Ukrainy № 254k/96-VR [Constitution of Ukraine: Law of Ukraine № 254k/96-VR]. (1996, June 28). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].

10. Pro pravovyi rezhym voiennoho stanu: Zakon Ukrainy № 389-VIII [On the legal regime of martial law: Law of Ukraine № 389-VIII]. (2015, May 12). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> [in Ukrainian].

11. Pro oboronni zakupivli: Zakon Ukrainy № 808-IX [On defense procurement: Law of Ukraine № 808-IX]. (2020, July 17). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/808-20#Text> [in Ukrainian].

12. Deiaki pytannia zdiisnennia oboronnykh ta publichnykh zakupivel tovariv, robit i posluh v umovakh voiennoho stanu: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy № 169 [Some issues of defense and public procurement of goods, works and services under martial law: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine № 169]. (2022, February 28). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/169-2022-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

13. Deiaki pytannia zakupivli likarskykh zasobiv, medychnykh vyrobiv ta dopomizhnykh zasobiv do nykh: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy № 216 [Some issues of procurement of medicines, medical products and auxiliary means for

them: Decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine № 216]. (2022, March 7). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/216-2022-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

14. Pro zatverdzhennia osoblyvostei zdiisnennia publichnykh zakupivel tovariv, robit i posluh dlia zamovnykiv, prevedbachenykh Zakonom Ukrainy «Pro publichni zakupivli», na period dii pravovoho rezhymu voiennoho stanu v Ukraini ta protiahom 90 dnev z dnia yoho pryypynennia abo skasuvannia: Postanovy Kabinetu Ministriv Ukrainy № 1178 [On the approval of the specifics of public procurement of goods, works and services for customers provided for by the Law of Ukraine «On Public Procurement», for the period of the legal regime of martial law in Ukraine and within 90 days from the date of its termination or cancellation: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine № 1178]. (2022, October 10). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1178-2022-%D0%BF#n16> [in Ukrainian].

15. Pro zatverdzhennia Poriadku formuvannia ta vykorystannia elektronnoho katalogu: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy № 822 [On the approval of the Procedure for the formation and use of the electronic catalog: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine № 822]. (2020, September 14). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/822-2020-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

16. Deiaki pytannia zdiisnennia publichnykh zakupivel tovariv, robit i posluh dlia zadovolennia nahalnykh potreb funkcionuvannia derzhavy v umovakh voiennoho stanu: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy № 185 [Some issues of public procurement of goods, works and services to meet the urgent needs of the functioning of the state under martial law: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine № 185]. (2022, March 2). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/185-2022-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

17. Pro vydilennia koshtiv z rezervnoho fondu derzhavnogo biudzhetu: Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy № 280 [On the allocation of funds from the reserve fund of the state budget: Decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine № 280]. (2022, April 10). *kmu.gov.ua*. Retrieved from: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-vidilennya-koshtiv-z-rezervnogo-fondu-derzhavnogo-byudzhetu-280-> [in Ukrainian].

18. Osoblyvosti oskarzhennia zakupivel v Prozorro [Peculiarities of appealing purchases in Prozorro]. *infobox.prozorro.org*. Retrieved from: <https://infobox.prozorro.org/articles/oskarzhennya-pri-zdiysnenni-ponadporogovih-zakupivel> [in Ukrainian].

19. Pro zatverdzhennia osoblyvostei zdiisnennia oboronnykh zakupivel na period dii pravovoho rezhymu voiennoho stanu: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy № 1275 [On approval of the specifics of defense procurement during the period of martial law: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine № 1275]. (2022, November 11). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1275-2022-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

20. Pro deiaki pytannia orhanizatsii diialnosti Antymonopolnoho komitetu

Ukrainy v umovakh voiennoho stanu: Rozporiadzhennia Antymonopolnoho komitetu Ukrainy № 1-rp [On some issues of organizing the activities of the Antimonopoly Committee of Ukraine under martial law: Order of the Antimonopoly Committee of Ukraine № 1-rp]. (2022, March 3). *amcu.gov.ua*. Retrieved from: <https://amcu.gov.ua/news/rozporyadzhennya-pro-deyaki-pitannya-organiza-iyi-diyalnosti-antimonopolnogo-komitetu-ukrayini-v-umovah-voeynogo-stanu> [in Ukrainian].

21. Zahalna suma priamykh zbytkiv, zavdana infrastrukturi Ukrainy cherez viinu, za pidsumkamy chervnia 2023 roku perevyschyla \$150 mlrd [The total amount of direct damage caused to the infrastructure of Ukraine due to the war exceeded \$150 billion as of June 2023]. *kse.ua*. Retrieved from: <https://kse.ua/ua/about-the-school/news/zagalna-suma-pryamih-zbitkiv-zavdana-infrastrukturi-ukrayini-cherez-viynu-za-pidsumkami-chervnya-2023-roku-perevishhila-150-mlrd/> [in Ukrainian].

22. Malolitneva, V.K. Osoblyvosti pravovoho rehuliuвання publichnykh zakupivel v umovakh voiennoho stanu ta pislivoiennoho periodu [Peculiarities of legal regulation of public procurement in the conditions of martial law and the post-war period]. *visnyk-nanu.org.ua*. Retrieved from: <http://visnyk-nanu.org.ua/ojs/index.php/v/article/view/1450> [in Ukrainian].

Відомості про авторів

ЗДИРКО Наталія Григорівна – доктор економічних наук, професор, в.о. директора навчально-наукового інституту економіки та управління, Вінницький національний аграрний університет (21008, м. Вінниця, вул. Сонячна, 3, e-mail: Natashka26@i.ua).

МУЛИК Тетяна Олексіївна – кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри аналізу та аудиту, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Вінницький національний аграрний університет (21008, м. Вінниця, вул. Сонячна, 13, e-mail: mulyk_t_o@ukr.net).

МУЛИК Ярославна Ігорівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку та оподаткування, Вінницький національний аграрний університет (21008, м. Вінниця, вул. Сонячна, 3, e-mail: mulyk.yaroslavna@ukr.net).

ZDYRKO Nataliya – Doctor of Economic Sciences, Associate Professor, Acting Director of the Educational and Scientific Institute of Economics and Management, Vinnytsia National Agrarian University. (21008, Vinnytsia, Soniachna str. 3, e-mail: Natashka26@i.ua).

MULYK Tetiana – Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Head of the Analysis and Audit Department, Associate Professor of the Department of Finance, Banking and Insurance, Vinnytsia National Agrarian University (21008, Vinnytsia, 13, Soniachna Str., e-mail: mulyk_t_o@ukr.net).

MULYK Yaroslavna – Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of the Accounting and Taxation Department, Vinnytsia National Agrarian University (21008, Vinnytsia, 3, Soniachna Str., e-mail: mulyk.yaroslavna@ukr.net).